Nr. 94. **Anulu XXIX.**

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutórele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe ½ 5 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 12 Decembre 30 Nov. 1866.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

25835—1866.

Publicatiune.

Dupa ordinatiunea dicasteriloru centrale din 22 Oct. a. c. (Nr. 125, 1866 bul. imp.) tax'a de rescumperare dela militi'a s'a defiptu pe anulu 1867 cu un'a mia de fiorini.

Despre acest'a se incunoscintiedie . . . . . spre mai incolo publicare in sfer'a s'a de aptivitate.

Din siedinti'a reg. Guvernu transilvanu tienuta in Clusiu in 24 Nov. 1866.

Despre incompatibilitati la alegeri dietale.

Tóte constitutiunile moderne care se bucura si de cate o lege electorala, coprindu si conditiunile pre langa care cineva 'si póte esercita dreptulu seu electoralu activu si pasivu. Unele constitutiuni coprindu si cate o conditiune curiósa, éra altele cate un'a fórte egoistica. Asié de ecs legea electorala a Ungariei (art. V din 1848) tiene in § 3, ca celu care nu scie limb'a ungurésca asié, in catu se fia in stare de a lua parte la lucrari parlamentare si legislative, se nu póta fi deputatu in dieta; prin urmare ori cate alte limbi ale patriei formeza incompatibilitate pentru candidatii din Ungari'a.

Alte legi electorale nu sufera deputati si functionari de statu in acecasi persóna. Intre acelesi legi se numera si legea electorala romanésca. Legea electorala votata in Maiu 1864 tienea curatu os, „Mandatulu de deputatu este necompatibilu cu functiunile statului." — Legea electorala din 1866 intocmita dupa cele mai bune modele din Europ'a si cu folosire de bogat'a esperiintia facuta in cei siepte ani din urma la cateva alegeri, sanctionata in 28 Iuliu a. c. dupa care s'au si facutu alegerile in Novembre tr., respica incompatibilitatile pe largu asié:

„Art. 26. Functionarii administrativi, agentii directi si puterii executive, nu potu fi alesi deputati séu senatori, déca nu'si voru de dimisiunea celu pucinu cu 2 septemani mai nainte de din'a fixata pentru alegere."

„Art. 27. Mandatulu de deputatu nu este incompatibilu cu calitatea de militaru in neactivitate si in disponibilitate."

„Art. 28. Nu sunt coprinsi in acésta categoria ministrii pentru ambele adunari, generalii si colonelii pentru senatu."

„Art. 29. Nici unu functionariu judecatorescu nu póte fi alesu delegatu séu membru alu vreunei adunari in districtulu unde 'si esercitéza functiunea, precum si in districtele li mitrofe."

„Funcionari administrativi nu potu fi alesi delegati."

Insemnamu, ca dupa legea electorala romanésca sub delegatu se intielegu alegatorii tramisi de catra 50 alegatori primitivi spre a alege pe deputati in camera. Asié acésta lege electorala nu sufere pe amploiatii dela administratiunea politica nici macar cá delegati. Intru atata legea acésta voiesce se pre'ntimpine orice inriuritia a organeloru séu cum se dice acolo, agentiloru administratiunii politice asupra vointi alegatoriloru. In adeveru, ca pena la 1864 a.bunulu ajunsese fórte departe; prefecti, subprefecti si alti functionari publici, de carii tremura o parte mare a locuitoriloru, avea fruntea de a se candida pe sinesi cá deputati chiaru in districtele séu cercurile, in care domnia ei cu vérg'a, cu biciulu, cu condeiulu si cu cuventulu, in catu erá lucru de mirare déca ici colo mai reesia si cate unu nefunctionariu pentru cá se fia alesu. De aici venia, ca opusetiunea erá formata mai multu numai din deputati de si o rasieloru. Facia cu indrasnél'a functionariloru politici pusi in candidatiune strigatele diarieloru inca nu folosiea nimicu. Éca un'a din causele principale pentru care tiér'a nu putea insintá din causa, ca maioritatea fiindu compusa din amploiati, nu erá se voteze ea in contra sa, nici se'si dé votu de ne'ncredere; preste acésta cate doi galbini pe di cheltuiti in capitale intre placeri si scutiti de tóta sarcin'a postului dupa care tragea lefile, érasi erá fórte bine veniti.

In legile electorale din tierile sustrisce acestu felu de incompatibilitati pana acum nu s'au luatu in nici o begare de sama; inse in anulu acesta s'a probatu in fapta, ca acésta e o scadere grea in constitutiunea din 1861 si asia lumea vediu pe o multime de functionari depunendu'si mandatulu cá deputati, pentruca au vediutu si ei, cumca nu potu sierbi la cate doi domni si nu potu avé cate dóua suflete.

Cu totulu alt'a este positiunea functionariloru dela romur'a judecatorésca in tierile in care justiti'a este independenta, precum si a functionariloru comunali oriunde comunele se bucura de autonomi'a si prin urmare de dreptulu loru de a'si alege deregatorii fara amestecelu agentiloru administratiunii; éra functiunea administrativa nicidecum nu se póte sufferi la unu locu si in acelasi persóna cu mandatulu unui representantu alesu in cas'a legislativa. De altmintrea acestu adeveru e recunoscutu si statoritu de catra mai multi legisti ci barbati de statu de renume mare, si nici o tiéra care'si tiene de onóre a se numi constitutionala nu va rabda, cá prefectii si subprefectii ministeriului din laintru se ésa de candidati, se'si parasésca posturile spre a asigura ministeriului maioritatea.

Constitutiunea romanésca din 1866 a ingrijitu cá si alte cateva, inca si de casulu candu vreunu deputatu séu senatoru de altmintrea independinte, ar primi vreo functione salarisata in timpulu activitatii sale cá deputatu. Pentru acestu casu art. 42 alu constitutiunii suna asié:

„Membrii uneia séu celeilalte adunari numiti de guvernu intr'o functione salariata, pe care o primescu, incetéza de a fi deputati si nu'si reiau esercitiulu mandatului loru, de catu iu virtutea unei nóue alegeri."

„Acestea dispusetiuni nu se aplica ministriloru."

Asié constitutiunti'a romanésca s'a silitu a inchide functionariloru dela administratiune ori ce cale, pe care se póta face presiune asupra vointii si consciintii alegatoriloru si se'si bata jocu de dreptulu electoralu, éra intr'acésta ea a imitatu pe acelea natiuni si luminate, si pretiuitóre de onóre, morala si libertate, care multu mai nainte de ea folosinduse de esperinti'a trecutului, au sciutu insufla respecta ambitionii, lacomiei si poftei de a domni in camer'a legislativa, de a face maioritati maiestrite si a portá pe natiune de nasu, fara cá se'i represente si apere adeveratele ei interese. G. B.

Brasiovu 11 Dec. Pre mane se astépta aici sosirea comitelui natiunii sasesci, care va luá inainte restaurarea comunitatii centumvirale si alegerea de 2 senatori vacanti. E cu greu a conjuncturá, déca alegerile in comunitate se voru luá inainte totu dupa modalitatea cea ruginita, cá ad. membrii centumvirali se si aléga era ei insisi pre cei vr'o 25, ce lipsescu din numerulu de 100, ori ca dora timpulu civilisatiunii si epoc'a egalitatii de drepturi fara deosebire si cu respectu la pretensiunile, ce se cuvinu locuitoriloru romani de aici va fi aflatu o alta chiaia de a alege membrii comunitatii pre unu anumitu timpu de 3 ani, dupa a caroru espirare se se faca alta nóua alegere a inturoru membriloru, dupa cum se face acést'a mai la tóte municipalitatile constitutionali din Europ'a, ma si chiaru in vecinele nóstre comitate. Acestea le vomu sci numai in dilele viitóre. Acum deodata speramu, ca ecunitatea va fi destulu argumentu de a asteptá, cá din sinulu civiloru nostri romani brasioveni, intre cari se afla unu numeru mare de barbati onorabili, experti si cu conoscintie cá multi alti membrii ai comunitatii, se se aléga on. cá scótere de ochi 2—3, ci dupa dreptate si lou, cei ce lipsescu. Apoi speramu, ca intregi'a comunitate va urma ecsemplulu Sibieniloru, cari si impartira comunitatea in comisiuni spre a prelucrá si prepará cele de interesulu comunitatii inainte de ce s'ar tiené siedintiele publice; si speramu si mai multu, speramu, ca in sesinile comiteteloru voru poté se le parte la convatuire si alte capacitati si barbati de specialitati, cari nu se afla in comunitate, ca asia s'ar da unu nutrementu socialu fratiescu multiamirii si armoniei publice. — R.

Odata pentru totudeaun'a.

Argatii clicei „Telegrafului R." Turtescu, Olténu, Drepturesanu, „Nisce" din Brasiovu etc. etc. credintiosi datinei loru de a intórce mantu'a dupa venta, implinescu strinsu porunc'a de di asteptata dela Pest'a cu mare sete de patru luni incóce, inse poltroni fricosi precum sunt ei din natur'a loru, nu cutéza a esi pe facia, ci scriu numai la pasquile, comitu assasinatu moralicescu, totulu sub firm'a unui nenorocitu de redactoru, carele nu scie ce se intemple cu olu. Aceloru pasquilanti le este frica, cumca déca cumva uninnea se va face preste voi'a romanilor, voru remané si ei compromisi in ochii ministeriului ungurescu si voru scapata dela posturi, ranguri, cavalerii, subventiuni, donatiuni; de aceea ei credu, ca omorindu pe Baritiu si stergundu din vietí'a lui 31 ani, cum si pe Dr. I. Ratiu si pe toti amicii acestora de opiniuni, voru face o jertva placuta fitorului ministeriu. Poltronii se nu se téma de asié ceva, ci se fia prea siguri, ca si de omuleti cá ei va fi trebuintia ici colea si in viitoru.

Ci bine facu ei, ca 'si pregatescu calile de timpuriu, cauta gratia si se pre'ngrijescu cá se nu remana peritori de fóme; acesta scopa inse l'aru poté ajunge fara a se injosi din nou la spurcatele role de pasquilanti, denunciandi, assasini de caractere cá pe timpulu dietei din 1863/4; inse n'ai ce se le faci, ca pe lunga ce sunt orescuti de asié, mai sunt si fricosi, apoi le lipsesce si spiritulu, sunt si multu mai lenesi, decatu cá se'si fia luatu vreodata ostenél'a de a studié bine o singura cestiune de interesu publicu. De aici vine, ca si organulu loru de publicitate mai de cinci ani incóce este lipsitu de orice originalitate, de orice idea positiva. Ce ti-ar mai pasa de nume, candu astadi tóte foile politice afara de ale Franciei scriu mai totu fara nici o subscriptiune; idei se fia, incalditóre, nutritóre, desteptatóre; acei ómeni inse n'au nici nume, nici idei cate ar avé sergeantii muscalesci, carii sciu numai „na l e v a! na p r a v a!"

Unii imputa „ómeniloru Gazetei", ca pentruce nu respundu la pasquilele cate esu in „Tel.-?" Ratacita parere! Ve place scandalulu? Care barbatu de caracteru se va lua la cérta cu asemeni slugari? Care omu de omenia isi va face tréba cu denunciantii? Cine va vorbi unu cuventu seriosu cu fecie masceate? Au nu vedeti voi, ca ei nu potu sufferi lumin'a dilei? Cine sunt ei?

Si pentruce se pismuésca cineva bucuri'a unoru ómeni, carii in tóta vietí'a loru nu cutéza a vorbi decatu numai la comanda? Fiovo mila de acei sclavi nascuti si lasati cá se'si faca si ei odata placerea, pentruca acesa si asié nu multu va tiené; éra „ómenii Gazetei" se tréca mai bine la ordinea dilei si se'si védia de

multimea cestiuniloru inca nediscutate, prin urmare fórte reu intielese. Fia siguri „ómenii Gazetei“, ca timpulu loru éra va reveni, pentruca della Deák pana la Kossuth si pana la porunc'a acestuia din 26 Apr. 1849 Nr. 6219 data catra Dragosiu mai sunt stadii multe; éra de nu voru mai fi multe, unu micilulocu totu le a mai remasu: escalarea de buna voia fara titule, ranguri si donatiuni. — — Atunci inse si argatii ellei „Telegrafului“ voru avé parte de sórtea ce si-o cautara sub miserabilulu pretestu de „minoritate ce ar impune moralicesce“.

G. Baritiu.

Clusiu 20 Nov. Domnulu Torday alias Tortescu in Nr. 89 alu „Tel. Rom.“ dandu cu bot's in balta, cá se festelésce pe D. Baritiu m'a stropitu si pe mine dicundu: „pentruca in spectorulu supremu nu a lasatu pe Schulrathulu se faca unu Reiseparticulare la esamenele de maturitate etc.“ De aci se vede, ca Schulrathulu e si in gutelu D. Torday unu osu, care nu'lu póte inghiti si de aceea in inganfarea ce'lu caracteriséza nu are intru nemica se atace onórea unui amploiatu si natiunalistu veteranu, care cutéza a dice, ca a facutu mai multu pentru natiunea s'a in impregiurari grele si nefavoritóre, decatu ce este in stare D. Torday se faca vreodata in impregiurari mai favoritorie. D. Torday va sci si déca nu sci, dar' éta si spunu, ca eu nu am venitu la postulu de Schulrath — cum ilu numesce Dlui in batjocura — de pe etrade; ci tocmai atunci candu se lucrá cá pentru credinti'a mea cea nestramutata in timpurile cele critice si grele se fiu stramutatu la Semlinu, nu ou mai pucine emolumente, dar' eu mai mare odihna sufletésca, unde poteam esercita si pracsa — am fostu cercetatu si invitatu de D. comisariu ministeriale Heuffer a me aplica in departiementulu cultului si invetiamentului la guvernu din locuiu oficiului meu, la care me aflám de 15 ani cá slefu si am servitu cu onóre atatu spre folosulu erariului, catu si spre apararea patriei de ból'a cea ingrozitória, ce inspaimenta lumea pana in anii cei mai de curendu, am servitu cá unu ostesiu de antepostori inaintea inimicului, si in timpulu acest'a nu am uitatu nici unu momentu nici de natiunea mea, ci catu m'au ertatu impregiurarile si pusetiunea cea delicata i am facutu servitie folositórie, inse de multe ori in tóta tacerea. DD. Brasiovenii in privinti'a negotiului economii de vite, in privinti'a ramului acestui de industria atatu de mare interesu, bilerii cercetatori de bai in privintia usiorarii trecerii loru, bolnavii de colera veniti cá vai de ei din Romani'a la anulu 1836 si 1848 in privinti'a tratarii loru medicinale, timerii nostri fugari si persecutati la anulu 1848 in privinti'a asilului, ce'lu aflara la mine, ti atu potè spune, com am inaintatu eu si am lucratu pentru usiorarea si pentru unu sboru mai mare alu comerciului, in dustriei si pasagiului. Dar' eu mai am se-ti spunu numai atata, ca in anulu 1850 dupa ce erám menitu a merge la Sibiiu, cercetandu D. guvernatoru civilu si militariu bar. Wohlgemuth carantin'a mea, am avutu satisfactiune de a audi din gur'a lui: „De te asi potè desparti in dóue diumetati, cá un'a se remania aicea, éra cealalta se mérga la Sibiiu“. — Aceste tóte le am facutu fara de Reiseparticulare.

Ce am facutu dupa ce am mersu la Sibiiu inainte si dupa ce m'am facutu consiliariu de scóle, sci si Dta, Dle Tortescu destulu de bine si déca nu sci, éta 'ti citescu din emisulu ministeriale din anulu 1857 Nr. 2761 urmatóriele: „Aus dem Inspectionsberichte deß gr. n. u. Schulrathes Dr. Vaszits über die erste im verflossenen Jahre von ihm vorgenommenen Visitation der gr. n. u. Schulen hat man mit Befriedigung ersehen, daß dieser Schulrath die ihm gewordene wichtige Mission richtig erfaßt, die Hindernisse deß Gedeihens deß Schulwesens, so wie die nächsten Mittel zur Abhilfe wohl erkannt hat, und daß er auch von dem festen Willen durchdrungen ist, nach allen seinen Kräften mitzuwirken, damit, was aus der Sorglosigkeit vergangener Zeit unterblieben ist, die nothwendigen Schulanstalten hergestellt und zweckentsprechend eingerichtet werden ꝛc.“ De aci vei vedé D. Torday, ca ministeriulu a sciutu pretiui activitatea mea, la care am fostu chiamatu. Cá inse eu se potu deveni la o cunoscintia indestulitóre despre starea scóleloru, firesce ca a trebuitu se calatoresc prin tiéra si se me informesu despre tóte. La acésta calatoria s'au cerutu negresitu spese, care le am primitu dela erariu. Cumca inse nu interesulu marsiavu de ami face particulare m'a miscatu la visitarea scóleloru, ci revn'a cea fermbinte de a ajutá natiunei mele si pe terenulu acesta, vei pricepe de acolo, cá pana ceilalti colegi si mei se preamblau in carutia de posta pe drumu facutu in tóta comoditatea e eu bateam muntii si vaile pedestru si calare de 'mi esia cetta din tigai'a umerului si intorsu patimindu cu lunele durerile cele mai crancene si chelt-tuindu pe la baile Mehadiei mai multu decatu ce potu aduce Reiseparticularele.

Cá se vedi mai departe, ca nu interesu materialu, ce Dta ou atata nedreptate ilu arunci asupra mea, a fostu motivulu visitatiuniloru mele de scóle, te asiguresu: ca in an. 1863 fiindu guvernulu mutatu la Sibiiu, am avutu acasa diumetate din dieta, adica 3 fl. 25 cr. pe di, si totusi am ambiatu in visitare si in timpu de érna. Intrébá numai pe D. iuca in timpu de érna. Intrébá numai pe D. protopopa Tamasiu si iti va spune, cum am sositu la densulu in puterea noptii pluu de tina, apucandu pe drumu laterale della Ernutu catra Dégu si nesciindu, ca in comitatulu Cucuiului eran tóte podurile ruinate si drumurile balta. Iti va spune si D. adm. protopopescu Maraimu, ca totu pe atunci am fostu si in Cojocn'a si in Ear'a mai totu pe diosu, si déca esti dreptu si iubesci dreptatea D. Tortescu, nu vei potè presupune, ca cei 95 cr., ce'mi venia mai multu, m'aru fi miscatu a face astfeliu de calatorii ostenitorie si destulu de periculóse in timpulu ernei. — Si cá se scie D. Torday, ca nici in anulu acesta nu m'am preamblatu, te incredintiesu, ca sosindu in Gerö-Monostoru si autiendu, ca in satulu celu din munti Marisiulu s'a edificatu o scól'a framósa, nimicu nu m'a retienutu a nu alergá acolo, cu atatu mai tare cu catu intieleseci, ca ómenii sunt inspaimentati acolo de ból'a de tifosu si de abea ajunsei mai multu pedestru decatu in carutia in 7 óre, dela 9 diminétia pana la 4 dupa amédi; am cercetatu scól'a, am mangaiatu cum am potutu pe bietii ómeni si m'am intorsu in alta di inderepto, si pentru o calatória de 7 óre in susu si de 5 óre in diosu pe drumulu celu mai reu, mi s'a asemnatu $4^2/_8$ miliori. Spunemi acuma D. Torday, te mai lasa inim'a se presupuni intentiunei si gesuintii mele celei mai nobile, un'a mascua natata de marsiava, ca ce facu, facu din interesu.

Cá se ti odihnesci si mai bine sufletulu si se nu mai rivnesci la Reiseparticularele Schulratiloru, care nici decatu nu sémena cu cele ale Betierchereiloru, éta iti facu o specificatiune si mai lamurita. Consiliarii de scóle capata in locu de dietele competinti de 6 fl. 50 cr. numai 4 fl. 20 cr. si pentru calatória 3 cai de poste, simplu fara nici unu adasu. Pentru anulu acesta s'a preliminatu: pentru unulu 350 fl. si eu am facutu in 32 de dile 160 de miluri si am visitatu in 7 protopopiate 52 de comune. Particiariulu a facutu 384 fl. 28 cr. si eu am primitu 350 fl., éra la cei 34 fl. 28 cr. am trebuitu se renunciesu ca-ci au trecutu preste preliminariu. — Ore ce cugeti, D. Torday, de mu duceámu la Brasiovu si petreceamu acolo 10 dile in otelu, m'ar fi ajunsu diurnele? Apoi Dta trebue se sci, ca eu nu'su legatu in calatoria mea pentru visitarea scóleloru de vointi'a supremului inspectoru de scóle bisericescu, si ca potu face totu acelu particulare de me voiu preambla din o margine a tierei pana la alt'a in caru de posta in tóta comoditatea, si nu asi avé de lipsa de a sui dealurile si a calcá drumuri periculóse, déca interesulu materialu celu presupuni Dta si nu altu motivu mai nobilu mi aru dá impulsu la acésta.

Ce tiene de diferinti'a oficiósa, ce este intre inspectorulu de scóle supremu bisericescu si intre mine, acesa nu te a potutu nici odata in-dreptati, o arunca cu tina asupra unui barbatu, care, ori catu te vei svercoli Dta, s'a bucuratu si se va bucura de stim'a publica. Diferinti'a nóstra nu sta in alta decatu in aceea, ca opiniunile nóstre asupra afacerilorn pentru insinteresa si prosperarea scóleloru nu se potrivescu, ca-ci opiniunea mea em castigat'o in fasi'a locului, cu opiniunea mea em castigat'o in fasi'a locului, cu opiniunea mea sim castigat'o in fasi'a locului, in cassuiele tierauilorn nostri, in edificiale de scóla cele maretie, dar' pucine si in colibutiele cele multe ce se numescu scoli si am de a o indreptá dupa prescriscle mai inalte vigente si dupa instructiunea mea, la care sunt indreptatu; candu supremulu inspectore de scóle bisericescu face cum vré si cum si place. Apoi eu nu sciu, ca déca unu organu de inspectiune alu guvernului are opiniunea s'a propria, acésta ar fi o crima. Corespondintiele diu Brasiovu imi imputara mai multu mai pucinu; ca nu am luatu parte la esamenele de maturitate, si Dta to bucuri, ca supremulu inspectoru nu m'a lasatu se 'mi facu Reiseparticulare. Nu am aflatu inse oportunu a respunde la tóte ce m'au atinsu pe mine, dar' atata cutezu inainte a dice, ca din cele ce am cititu in diuariele nóstre pana si in „Tel. Rom.“ opiniunea publica e pe partea mea si eu bucurosu me supunu areopagului confesionalu, adica sinodului si voi dá séma pentru tóte, cate am facutu —

Dr. Vasiciu, cons. de scóla.

UNGARI'A **Dela dieta.** In siedinti'a din 3 Dec., in care se primi si verificarea lui Dionisiu Szeles, dep. dela Abrudu, br. Fr. Podmanitzky, reincependu desbaterile, dice intre altele, ca regimele austriace indesiertu capatá lectiunea dela Solferino, ca si acum e tocma atatu de pucinu sinceru si francu, pre catu atunci si insinte de aceea facia cu popórele. Fiecare omu are convingerile sale si nu se póte pretinde neci dela regime, ca numai ele se nu aiba convingeri; totusi déca acésta convingere nu este si ceea a maioritatii tierei si déca acésta nu póte aduce pre regime la convingere, atunci dupa conceptele elemeutari ale vietei parlamentarie regimele trebue se se retraga, pentruca incordarea de a guberná in contra vointiei maioritatii sunt „tempii passati.“ Elu si ar intitule man'a la invoire, déca s'ar maltiami Ungari'a pe deplinu. Cas'a Absburgica, dice, numai prin Ungari'a se facu potere mare, si evenimentele din urma au doveditu, ca ea cu Ungari'a trebue se nada si cu Ungari'a se se reimpotereésca. Pana candu constitutiunea e confiscata si apasata, com a fostu si de 300 ani incóce, e rea tactic'a a perde codiulu celu din urma fara securantia ca vei castigá jocuiu. Tiene cu Tisza.

Colomanu Ghiczy, cea mai mare capacitate a staugei apera propun. lui Tisza, refrangundu pre br. Eötvös, care vorbi despre simpathi'a Europei catra Ungari'a, dicundu, ca Europei pré pucinu ei pasa de drepturile si constitutiunea Ungariei, ci ea se ingrigesce numai de acea, ca in locuiu unde e Ungari'a se fia unu statu puternicu si santtosu; cá se implenimu acésta chimare européna trebue se ne ajutamu noi pre noi, ca atunci ne va ajutá si Dieu si apera pre Tisza.

In siedinti'a din 4 Dec vorbi si Alecs. Nikolica pentru motiunea lui Tisza, si G. Iosnovicin, care'si aduse aminte si de nationalitati, cá ad. se'si continue lucrarile nu numai comisiunea de 67 ci mai cu preferintia ceea a nationalitatiloru; ei damu totu dreptulu. — Si altii mai vorbira totu in sensulu de susu, ca unii se ingrigira, ca timpurile sunt periculóse si Ungari'a n'are potere a mana, se védia deci. —

In sied. din 5 Dec. vorbira si ardelenii Gál, Gajzago si Hosszu, care se ingrigia de o lege de uniune, care ar fi neaparatu de lipsa. Apoi candu pomeni Gál de Transilvani'a steng'a strigá din resputeri, o a nu o nosce peci o Transilvania! ci numai partea Ungariei dincolo de Királyhágo ér' din drépta se audi reflexu, ca inca o tiéra. — In 6 Dec. Bethlen disse, ca nu póte sufer neci numirea de deputatu transilvanu, ca in diet'a din Pest'a sunt numai dep. din cercuri de alegere cutari si nu e gratia ci datoria fundata in legea a unirei a fi presentu in diet'a din Pest'a (sic!) (aplause!).

AUSTRI'A INFER. Viena 5 Dec. „Wiener Abendpost“ deminte scirile despre imultirea garnisóneloru in Galiti'a si Vien'a, precum si despre imparechiarile in consiliulu ministeriulu, despre care se vorbisa prin diurnale; chiaru si relatiunile catra Rusi'a le numnesce coreote. — Intr'accea „Presse“ de astadi intr'o corespondintia din Varsiavia deserie cu colori impunetórie statu seriositatea catu si grandeti'a armarii rusesci afirmandu, ca armarea acést'a s'ar face anumitu pentru eventualitatea, caro ar potè esi din o posibila colucrare a elementeloru revolutionarie polone si maghiare. In „Gratzer Ztg.“ se scrie din Galiti'a, ca f. ministru rusescu de cultu c. Panin veniudu din Odessa a petrecutu mai multu timpu in Lemberg, conversandu cu capetenille rutenice si dandulo, dupa cum dice, nesce instructiuni secrete, unde se astépta pre tóta ór'a si princ. Ladislau Czartorisky din Parisu, care insa-cinatu de diploma-

ti'a poteriloru apusane se va pune in cointielegere cu partit'a nationala polonica in Galiti'a in privinti'a eventualitatiloru sciute „Volksfreund" inse scrie totu din Lemberg si mai multe, cumca au sositu dintr'odata sciri reabelice, si in cercurile garnisóneloru vréu a zici, ca 30.000 fetiori au primitu mandatu a merge din Morav'a, Boemi'a si Silesi'a la Galiti'a, din cari o parte va intrá in taber'a intarita dela Cracovia. — Trupele din Bochnia, Tarnow si Rzeszow s'ar afla gata de mersu spre a lua pasetiune strategica la Przemysl. Corespondintele nu póte stá bunu pentru aceste sciri, cu tóte acestea scirile din Polonia, Podolia si Volhyni'a afirma, ca interiorulu Rusiei sémana acum cu o tabera mare de resbelu, si calatorii din Rusi'a toti cu o gura istorisescu, ca masse de trupe mari se afla de mersu catra guvernamentoiu de catra apusu, si tóta lumea vorbesce despre resbelu, ér' catra Galiti'a polona s'au intaritu garnisónele in mai multe locuri. In Kielce au si intratu 2 regimente de ulani litauni pre longa 2 baterii calari. In generalu domina convingerea, cumca ne aflamu in ajunulu unei conflagratiuni europene, intocmai de generala e convictiunea despre **e r u m p e r e a u n e i r e v o l u t i u n i** europene, si remane numai intrebarea, déca revolutiunea va erumpe insainte séu deodata cu resbelulu. „Volksfreund" mai adauge, ca bucurosu n'ar vré a regelisá pre cetitori cu astufelin de noutati, dara nu folosesce nemica a inchide ochii de inaintea lucruriloru, ce se imbulidiesco, pentruca trebue se scimu unde stamu si incatr'o ne ducemu. — Cá crestini trebue se ne luamu in dinti tóta energi'a si curagiulu spre a poté intempiná viscolele viitórie, si déca nu vomu poté opri oreanulu, trebue celu puciniu se ne o r i e n t a m u, cum am poté se trecemu preste elu fara cá se ne perdemu in elu partea cea mai buna, ad. dreptu rile. — —

Lui „Neue freie Presse" inca i-se scrie din Parisu cu tóta incredintiarea, ca in cercurile decidatórie de acolo nu se mai indoiesce nimeni, ca intre Rusi'a si Prusi'a s'a facutu o aliantia in totu decursulu, care presupune o actiune comuna a Prusiei cu Rusi'a in contra Austriei si Turciei, in care casu vréu se lase Belgi'a Franciei, pentrucá se nu se amestece in resbelu. „Mahr. Correap." aude din fontana secura, cumca armarile rusesci sunt destinate pentru spriginirea unei note russesci in Vien'a, care ar cuprinde urmatórele puncte: a) cererea, cá Goluchowsky se se rechiame; b) scrió'a nadusire a agitatiuniloru polonice; c) egal'a pasetiune a rutenilloru cu polonii in tóta privinti'a. Se scie, ca Austri'a va respinge acestea pretensiuni; poterile ajutatórie din afara le cunósce si deocam data va lasá pana candu voru intrá conjuncturile pentru actiune. Se crede in posibilitatea, ca se va rechiamá Stackelberg.

— Se astépta cu nerabdare publicarea respunsului Mai. Sale catra deputatiunea, care duce adres'a dietei din Vien'a, si a celei din Gratz, a autonomistiloru, cari s'au dualisatu si a Ungariei si Boemiei, care se batu in capete. Ne tememu inse, ca dupa serbatorile nascerii nu se voru mai readuna dietele, déca va incepe ér' actiunea ecsterna. —

Cuventarea lui Schindler.

(Capetu din Nr. tr.)

„Unu capu de opera, care la inventatu ministeriolu e literatur'a de crucieru netimbrata, — regimele, care dupa legile sustatórie are dreptulu a lasá se apara netimbrate numai diurnalele oficiale, care sunt semnalate cá oficiale, sub masca de intreprindere privata se face cá editoru alu unui diurnalu, pre care 'lu liberésa de detori'a timbrului in contra legii; poporulu, mai vertosu celu de prin provincie, crede, ca are de a face cu dechiararea opiniuniloru barbatiloru nedependinti, pre candu ei nu ocetescu alt'a in asemeni diurnale, decatu nesce manjituri platite dela scriitori platiti si naimiti, politic'a cea apatósa alui „Wiener Zeitung", de care au striacutu inca din copilaric e dedatu a fugi catu colo (ilaritate!). Proprietariloru de diurnale, carii isi platescu omenesce contributiunile, li se arunca in drumu concurintie nelegali, libertatea presei se impedeca in contra legei (bravo!) si poporuluiui-se **v e r s a s c e i n c a s a r e v o l u t i u n e a o f i c i a l a i n c o n t r a d r e p t u l u i s i a l e g i i** (fórte bine!) si asia, dupace a sistatu constitutiunea, **s c i e s i s t á s i o p i n i u n e a p u b l i c a** (bravo!). La acést'a mai adauge, ca regimulu isi pune ómeni de aceia, pre cari ii scie, ca se afla in stare a folosi cu tare fói'a spre scopurile loru private s. c. l. Ministeriulu presentu se sperie de adeverat'a representare a poporului. . . . In grati'a ungariloru s'a sistatu totu, póte ca barbatii de statu maghiari voru veni la ministeriu cu prestinderea, cá se se mai sisteze si elu (ilaritate!). Aplanarea cu Ungari'a se basésa pre intregitatea statului, ar fi lucru tristu, candu intregitatii imperiului s'ar substitui intregitatea ministeriului. Nimica nu le-a succesu domniloru ministri, inse accea, cá se remana totu ministri totu le-a succesu s. c. l. Mai incolo spune, ca bursa'a tocma se alarmésa de faim'a, cumca se tramite multe trupe la Galiti'a si ca dietele se voru desface. „Desfacerea dietelora", dice, „este unu dreptu constitutionalu alu regimului, si déca elu propune unu ce cá acest'a, cu sist'a potemu se fimu multiamiti, ca amu ajunsu totusi a vedé celu puciniu unu pasu constitutionalu alu ministeriului (ilaritate!). In Austri'a trebue érasi se vina imperati'a gubernarii. Lucrulu trebue se vina acolo, cá barbatii de statu se se ingrigésca de causele imperiului si nu de ale sale proprie. Nu o mare maiestria a guverná in Austri'a, ca poporulu e bunu la anima asia, in catu cu o abnegare omoritória de sene pre di ce merge isi tai'a mai subtirele clinurile de pane, si totu 'si nu incéta a spera, ca va veni si lumea dreptului si a adeverului. Poporulu vré caderea ministrului de statu, pentru accea elu nu e crudu, spectacululu nu va deveni infriosiatu, pentruca ministrii in Austri'a au decadu periculosu. Unu ministru dintre ei doboriti, care a nenorocitu milióne, dórme de regula pre patu mai móle decatu cetatianii, cari devenira prin elu nenorociti". . . . S a u a u d i t u d e s t a t e s c o n s i l i a , n u m a i c o n s i l i u l u p o p o r u l u i n i c i a r e a ! Incetati in fine a urmá svatoiu de a lucrá in contra poporului, cá in contra miscarorn antagonisti, ci urmati svatoiu, care ve indrépta, cá se mergeti cu poporulu pentru poporu. De sici aduce gravaminele germaniloru, cumca colorile germane nu erá ertate se éса la lumina in Austri'a, cu tóte ca cele boemice si maghiare se salutau cu simpatia, prec andu la colorile germane se facea intrebare: ce e acést'a, unde e politi'a? (ilaritate!) Fiecarnia e ertatu a avé o nationalitate, numai germanulu se nu aiba. Noi germanii trebue se fimu cu or ce pretiu austriaci. Inse pretiulu ce ni-se cere este pré mare. Ce ar fi, candu intr'o nópte plina de ingrigiri i-ar veni neamtiului in minte a cugetá: óre de ce sieda eu acuia pre patulu durerilloru, de ce plastescu eu medico si medicina, si mi storcu din sudórea manilloru, cu celu ce sum sanetosu se me sopunu la o dieta de bolnavu, si se mi sugu diu'a si nópte a putorile casei de bolnavu (infirmarie), pre candu fratii mei de afara facu si dispunu este tóte pre campulu celu liberu alu parintiloru nostri ad. pre patrimoniulu parentescu? Crede cineva, ca nici germanii lacia cu sgomotulu armeloru resbelnici celui din urma prorienescu, n'am auditu cantandu ciocarlanulu despre libertatea germana, despre unitatea germana, ciocarli'a acea, care sbóra intr'o inaltime atatu de mare, incatu neci o pusca cu acu aprindietoriu nu e in stare a o dobori! (bravo!) Inse natiunea germana e cea mai leala si credintiósa, statului si dinastiei si in Austri'a.

Mai incolo dice, ca pre candu **a l t e n a t i u n i (?!) a r u n c á l l a m u r e l e d i s c o r d i e i** in patria, germanulu se cugetá (singuru ?!) se restaureze casa cea arsa cantandu paserea pacii si a binecuventarii si fiindu gata a inaltiá érasi unu nou edificiu pomposu, spre care scopu mediulocele si osilea se afla in constitutiune. Germanulu mai vré a se luptá inca odata in contra antagonistiloru interni si externi „pentru ca, dice, celelalte natiuni ar poté numai derimá Austri'a, (?) inse nu se afla in stare a o reclad" (bravo sgomotosu!).

Austri'a sta in respantea, ca séu trebue se parasésca caile ministeriului presentu si se se retraga, séu trebue se se parasésca ea pre sene si se'si dé demisiunea (bravo!). N'a fostu taber'a dela Floridsdorf, care opri pre invingatoriulu celu superbu dela intrarea in residentia; n'au fostu neci colónele cele de armata, ce veniá din sudu cu pasu asaltatoriu, care pusera stavila invingatoriului a nu se mai aruncá inca odata pre campulu marchicu pentru pretiulu de invingere; ci opiniunea publica a Europei a fostu accea, care 'si recrutá eroldii, séu preconii. Si déca Europ'a mai crede inca in potere de viétia a Austriei, nu se cuvine neci unui austriacu a se indoi despre acésta. De accea inca odata vremu a aduce tóte sacrificiale, simtimu curagiulu a pune totu pana la estremele pentru acésta, inse se avemu si curagiulu a ne pretinde indereptu cá barbati si dreptulu daruitu prin documentu scrisu. (Aplausu indelungatu!)

Altii vorbira cam totu in acesta totu si unulu in contra adresei, care primita se va trimise prin o deputatiune la Maiestate. —

Studiu constitutionalu.

De A. Papiu Ilarianu.

III.

Cunóscemu temeiulu juridicu alu responsabilitatii ministeriale; cercetaramu si delictele ministriloru; urméza acum se vedemu, cine are dreptulu de a'i acusá?

Domnulu si poporulu sunt mai pre susu de veri-ce respundere judiciaria. Prin urmare, procesulu urméza numai intre guvernu séu ministru, si intre representatiunea nationale.

De aci ar urmá ca, precum representatiunea nationale are dreptulu de a acusá pe guvernu, candu acest'a ar calcá drepturile nationale, de asemene se aiba acestu dreptu si guvernulu asupra representatiunii nationale, candu acést'a ar violá drepturile guvernului.

Inse, asemene dreptu in manele guvernului ar puté dá nascere la cele mai funeste consecientie pentru drepturile si libertatile publice; chiar' pentru accea constitutiunea nóstra spera pe membrii adunarii de veri-ce urmarire séu prigonire pentru opiniunile si votorile emise in esercitiulu mandatului loru. Dara, déca guvernulu n'are dreptulu de acusatiune judiciaria, elu are inse dreptulu de disolutione, asupra representatiunii nationale.

Astfeliu, fiinduca numai guvernulu póte fi strasu la respondere, éra nu si representatiunea nationale, ar urmá mai incolo, cá numai acést'a se se bucure de dreptulu de acusatiune ministeriale, éra nu si Domnulu, nu numai pe temeiu, ca Domnulu se afla in fruntea guvernului, dara si pentru ca avendu elu dreptulu de a'si alege si schimbá ministrii, de abia s'ar puté aflá veri-una data in necesitatea de a'i acusá. In adevaru constitutiunea Belgiei si altele nu recunosco acestu dreptu de catu adunarii nationale.

Cu tóte acestea, dupa constitutiunea nóstra dreptulu de a acusá pe ministri, se cuvine nu numai representatiunii nationale, dara si Domnului tierei, si noi credemu, ca nu fara cuventu: ca-ci, din momentu ce Domnulu se bucura de cele mai inalte drepturi constitutionali, care aru puté fi violate din partea veri-unui ministru, in dreptu, dreptulu lui de a'i acusá nu póte suferi veri-una indoiéla.

Mai importante e cestiunea de a se sci, déca dreptulu Domnului si alu representatiunii nationale de a acusá se intinde asupra vericaroru violari de constitutiune si legi fara deosebire, ori déca altele sunt violarile, pentru care Domnulu si altele pentru cari numai adunarea póte acusá? E de mirare cum una cestiune atatu de grava ca acést'a, de abia se afla atinsa de autori, celu puciniu de autorii ce amu avutu ocasiunea a'i consultá. Considerandu principiele institutiunii de responsabilitate, s'ar puté sustiené ca, precum representatiunii nationale nu se póte contestá dreptulu nemarginitu de a acusá pe ministri, in generale pentru veri-ce vatemari de constitutiune, de legi si interese ale statului, intre cari negresitu se numera chiar' si drepturile constitutionali ale Domnitorului, cari nu mai pucinu cá drepturile natiunali sunt importanti pentru binele si fericirea natiunii: asia de alta parte, Domnulu nu'i aru puté acusá de catu numai candu drepturile sale domnesci aru fi violate. Ca-ci, din momentu ce Domnulu aru puté se acuse pe ministri si pentru violarea drepturiloru constitutionali ale poporului, pré usioru s'ar puté prin acést'a paralisá dreptulu de acusatione alu representatiunii nationale; apoi, fiinduca cela ce porniesce una acusatione ministeriale, are precum vomu vedé numai de catu, si dreptulu de a o retrage, este usioru de intielesu cum in modulu acest'a marele dreptu alu adunariloru de a acusá, aru puté se devina fórte dificile, déca nu de totu illusoriu.

Afara de Domnulu si afara de adunari, nime altulu nu póte porni una acusatiune ministeriale propriu disa. Altfeliu, procesele ministeriali s'aru puté pré usioru se nu mai aiba capetu, administratiunea statului aru deveni im-

posibile, marimea institutiunii de responsabilitate s'ar micsiorá, s'ar deconsiderá. Au inse particularii alte midiulóce constitutiuali de a provocá actiune contra ministriloru din partea celoru in drepta, precum e tiparulu, adunarile, petitiunile. Particulariloru nu se recunósce nici chiaru dreptulu de interventiune in procesele pornite asupra ministriloru, pe temeiu, ca cine n'are dreptulu de a acusá nu póte avé nici dreptulu de a intervení; le remane inse deschisu dromulu justitiei ordinare, atatu pentru asemene actiune civile, catu si pentru delictele ministriloru comise afara din esercitiulu functiunii.

E recunoscutu in doctrina si in jurisprudintia, ca Domnulu séu adunarea porcindu acusatione asupra ministriloru, remanu stapeni deplini si acestei actiuni publice in totu cursulu procesului asia, in catu pana la darea sentintiei definitive, veri candu potu se o retraga; pe candu, in dreptulu comunu, curtea intrandu una data in cercetarea causei, acusatorulu nu o mai póte impedecá in darea sentintiei. Asta escepciune dela regul'a comuna se esplica prin insasi natur'a si gravitatea acestoru acusatiuni si procese esecutalminte politice. Acusatiunea si judecat'a ministriloru nu e una datoria juridica rigurósa, cá acusatiunea penale ordinaria, ci e mai multu unu dreptu si una datoria politica, care dupa impregiurari se pute fi mai consultu de a nu o implini. In adeveru, s'ar puté intemplá cá in cursulu judecatii se intervina impregiurari sén interese politice statu de grave, in catu urmarea insinte a procesului, in locu se spere, se puna in pericolu insasi constitutiunea; s'ar puté si aceea cá retragerea acusatiunii se fia unic'a conditiune de reconciliare intre principe si poporu, si altele asemeni. Astfelu curtea credemu, n'ar puté negá acusatorului dreptulu de a retrage acést'a acusatiune de una natura cu totulu propria.

De alta parte, inse e constatatu in jurisprudintia ca, actiunea unadata intentata, urmézá insinte, chiar' si in casu de disolutiunea adunarii.

Precum disolutiunea, asia cu deosebire amnestí'a, n'ar puté impedecá cursulu procesului provocatu de adunare, ca-ci dreptulu acestia de a acusá, si alu curtii de a judecá, e cu totulu independinte de veri-ce ingerintia a puterii esecutive:

Inse in casu candu actiunea ar fi provocata de Domnu, precum elu are dreptulu de a vocá acusatiunea, de asemene nu i s'ar puté contestá dreptulu de a amnestiá si a gratiá.

Se insemnamu si aceea ca, adunarea avendu dreptulu de a acusá, ea neaparatu trebue se se bucure si de tóte dreptorile ce se cern pentru cá acusatiunea se póta avé efectulu doritu. Camer'a deputatiloru din Franci'a la 1830, investise pe comisiunea s'a cu tóte dreptorile unui judecatoru de instructiune si unei camere de consiliu. Prin urmare, ea asculta, marturi, cerú si cerceta chartie, vede mandate etc.

Acusatiunea trebue se fia motivata, precisa articulata.

Adunarea alege din sinulu seu comisari cari se sustiena acusatiunea.

Se intielege de sine ca, precum curtea, asia nici comisarii nu potu se ésa din punctele acusatiunii adunarii.

Mai incolo, ministrii potu fi acusati si dupa esirea loru din ministeru, in totu terminulu prescriptiunii.

In fine e mai de prisosu a observa, ca pe catu e de mare dreptulu acusatiunii ministeriale, pe catu e de soiemnu spectacolulu unui procesu intre puterea legislativa si cea esecutiva, d'inaintea puteri judiciara in a carei frunte sta inaltulu tribunalu politicu alu statului; pe atatu una adunare nationale, care n'ar sci face usu intieleptu de asemene dreptu, ar compromite pe lang demnitatea s'a si demnitatea celorulalte puteri ale statului, si tóta institutiunea responsabilitatii ministeriale, si insasi constitutiunea tierii. Sunt atatea medie de a preveni si a vindecá reulu, precum interpelatiunea, voturile de desaprobare etc., in catu la mediulu estremu alu acusatiunii nu se póte recurge de catu in casuri estreme; ca nu póte avé locu de catu atunci candu dreptorile si interesele nationali sunt in pericolu, candu numai e altu midiulocu de scapare. Cu dreptu cuventu Lordulu Sommers asemena dreptulu de acusatione cu sabi'a lui Goliath, care se pastrá in templu, si care numai la mari ocasioni erá ertatu a o intrebuintí'a.

III.

Scimu cine póte acusá pe ministrii; se vedemu acum cine'i judeca?

Precum numai adunarile si Domnulu au dreptulu de a'i acusá; asia numai inalt'a curte de cassatiune si de justitia in sectiuni unite e in dreptu a'i judecá.

Procese politice cá procesele intre cele doua mari puteri ale statului, nu se putea incredintiá instantieloru ordinarie: pentru asemeni procese se cerea inalte cunoscintie de legi si de trebile tierei, precum si una independintia in lucrari si una impartialitate ne supuse indoieli.

Atari garantie de scintia si independintia, intr'unu statu organisatu cá alu nostru, nu se putea cautá alrea de catu in a trei'a putere independinte a statului, in puterea judecatorésca, si a nume in inalt'a curte ce sta in fruntea acestei puteri. Procesulu urmandu intre guvernu si adunarea nationale, se cerea cá jude una autoritate de sine, care se nu depinda nici de un'a nici de alt'a din aceste doua puteri in causa, si acésta autoritate care alt'a putea fi déca nu justitia, justiti'a independinte! Intr'unu statu constitutionale, ce singura e aceea care tiene locuiu de midiulocu intre Domnu si intre natione. Judecatorii nu sunt representanti ai natiunii cá membrii senatului; ei prin urmare nu potu fi banuiti de partinire pentru adunarea ce acusá; ei nu sunt amestecati in luptele politice, nici cuprinsi de patimele ametitóre ale partitelorn; ei cá membri ai inaltei curti, neamovibili in postulu loru, sunt in totu respectulu cei mai independenti, de óre ce ajunsi la unu gradu de servitiu si de onóre asia de inaltu in catu de abia le mai remane ceva de doritu, nu se póte presupune, ca ar fi atatu de usiori e-supusi nici influintieloru séu chiar' intimidariloru puterii esecutive. Cunoscintie de legi si de trebe, probitate si impartialitate, inca nu se potu presupune in mai mare measura de catu la aceia cari au ajunsu la celu mai inaltu gradu in servitiulu statului. Despre ómeni atatu de inaltu pusi nici aceea nu se póte dice, ca nu totudéun's aru petrunde asia de bine cá corpurile politice, partea politica a procesiorn de statu; ci mai vertosu, avantagiulu loru, alu judecatoriloru, sta chiar' intru aceea, ca, pe langa ca iosusiescu tóte cunoscintiele cerute, ei sunt straini luptelorn si patimeloru politice. Chiar' pentru acést'a, una inalta curie de justitia nu va fi purtata de asemeni patime, nici va cadé in escese de acelea in cari cadu cate odata corpurile politice, chiar' si insasi camer'a lordiloru, ajuns la culmea sa scie cum Middleser si Strafford trebuia se se presente in genunchi, si unde se creeá crime si pedepse ad-hoc pentru ministri, atunci candu legea nu venica in ajutorulu patimei. Si cu tóte acestea camer'a lordiloru, pe langa ca nu e eligibile, apoi e nu numai putere legiuitóre, ci e totnodata si curtea inalta a tierei pentru tóte causele in generale. Cu catu mai pucinu ar fi calificatu pentru judecarea proceseloru politice unu senatu esclusivu legiuitoru si eligibile pe timpu marginitu.

Cu multa intieleptiune dara constituant'a nóstra orma si intro acést'a pe Belgieni, cari pe langa neamovibilitate, mai stabilesce una garantia in privirea numirii membriloru curtii supreme, fiindu acestia numiti de regele dupa doua liste duble, presentate un'a de catra senato, alt'a de catra cortea de casatiune; se observá inse, ca acést'a nu se facea in vederea proceseloru de ministri, ci e una urmare logica a sistemei belgiane in numirea judecatoriloru, de óre ce si presiedintii tribunaleloru si consilierii curtiloru de apelu se numescu de rege asupra a doua liste duble, presentate un'a de aceste curti si alt'a de consiliele provinciali. In constitutiunea Belgiei mai vedemu inca una garantia pentru independinti'a judecatorésca, care déca nu se afla in speciale articulata in constitutiunea nóstra, ea inse resulta si la noi din natur'a si scopulu independintiei puterii judecatoresci; si acést'a este, ca in Belgi'a judecatorii nu potu primi dela guvernu functiuni salariate. In fine, in Belgi'a presiedintii curtii supreme se alegu de insasi cortea.

Nu e dara in statu nici una alta autoritate, ce ar presentá mai multe si mai bune garantie pentru judecarea proceseloru de méri stri, cá inalt'a curte de justitia. (Va urmá.)

Cronicu esterna.

ROMANI'A. Bucuresci 27 Nov. Siedinti'a de adi cá si cele trecute s'au ocupatu totu cu verificarea deputatiloru.

„Monitoriulu" din 24 Nov. a publicatu conventiunea incheiata la Paris intre D. I. Balacénulu in numele guvernului romanu si DD. H. Oppenheim nepotu si comp., S. Sulzbach si Oskar Plenat din Paris, care s'a si ratificatu de guvernulu Romaniei in 3 Nov. Acésta conventiune privesce la una imprumutu de 18 mil. si 500.000 franci pentru acoperirea datoriloru tesaurului. Conditiunile sunt insirate in 19 puncte. Punctulu alu doilea, cuprinde ca 5 mil. de franci se voru varsá in 21 dile in Bucuresci, si asia mai incolo, si guvernulu Romaniei va dá o dobanda la sum'a imprumutului pre anu 13 la suta, care se va plati pre semestre; ér' oblegatiunile ce se voru emite se voru amortisá prin tragere de sorti.

— Frecarile cele dusmanóse, ma in unele locuri si impreunate cu versari de sange, batai si improscari, smulgeri de barbi, demarca imparechiari infricosiate intre partitele politice, care se dusmanescu pe mórte pentru interesele speciali de partite politice, incata se crede, ca mai nu se va poté inchiaia camera din causa alegeriloru siluite de una séu alta partita. —

Turci'a si Rosi'a armésa; Franci'a si trage ostasii din Rom'a si Mecsicu, Prusi'a sta se imprósce. — .

† Scire trista!

„*Alecsandru Lazaru*, consiliariu la guvernulu regia transilvanu, face cunoscutu prin acést'a cu anim'a sfasiata de durere, in numele seu si alu fiiulu seu *Aurelie*, alu fiiei sale *Irena* casatorita dupa *Alecsandru Polyévits*, precum si in numele departatului frate *Gustav Fritsch*, — in numele sororei *Luis'a Fritsch* casatorita dupa *Julius Maurer* si a veduvei *Josef'a Kalmár*, cumca inimu amat'a s'a socia

Ioan'a Fritsch

cea mai buna mama, sora si nepota, dupa unu morbu indelungatu trecú in alta viéti'a mai fericita, in 6 a l. c. inainte de amédiu la 11 óre in alu 41 anu alu etatei, ér' alu casatoriei fericite alu 21-le.

Precum ventulu acum aducundu, acum departandu norulu incarcatu de furtuna, tiene in suspensu unu tienutu cu amenintiarea periculului de tempestate, asia a fostu si cas'a nóstra amenintiata de tristulu presimtiu alu acestui evenimentu fórte durerosu, pre care de si 'lu prevedeamu, acést'a prevedere inse nu ne a potutu intru atata pregati, pentrucá se nu fimu adencu supriusi. Cu ochii scaldati in lacrime si cu anim'a infranta de durere cauta se ne supunemu si acestei dispusetiuni a providintiei Dumnedieesci. Ne a iubitu si a fostu iubita cu tóta ardorea, a fostu singur'a nóstra fericire si durere, ca si a implinitu pre de timpuriu misiunea s'a. In órele din urma ne amu rogatu impreuna lui Dumnedieu si dupa ce a adormitu cu incredere in atotputinicle i-amu inchisu ochii intre lacremi de durere.

Remasitiele pamentesci se voru inmormentá in cemeteriulu publicu in 8 a l. c. la 3 óre dupa amédiu dupa ritulu bisericei romano-catolice dela locuintí'a din strad'a midiulocu Nr. 499 si in 10 a. l. c. la 10 óre inainte de amédiu se va celebrá in biseric'a r. c. alu P. Piaristi sancta misa pentru repausarea sufletului adormitei, la care se invita toti amicii si cunoscutii.

Clusiu in 6 Dec. 1866."

Amicii stimatori ai D. r. consiliariu guberniale suspina impreuna pentru acésta perdere prematura a preiubitei socie si pre bunei mame, carei ei dicu impreuna: Fiai tieren'a usiora!

Cursurile la burs'a in 11 Dec. 1866 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 16 cr. v.
Augsburg	—	—	128 „ 50 „
London	—	—	130 „ — „
Imprumutulu nationalu	—	—	59 „ 25 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %			66 „ 80 „
Actiile bancului	—	—	711 „ — „
„ creditului	—	—	181 „ 40 „

Redactoru respondietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparialu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.

☞ OO. dd. cu creditele se grabésca! —